

De Democratiefabriek

Uitleg voor leerkracht

Inhoudstafel

1. Voor het bezoek	3
2. Tijdens het bezoek	3
3. Na het bezoek	4
In de klas	4
In het museum BELvue	4
4. De thema's van de Democratiefabriek	5
5. De Democratiefabriek en de sleutelcompetentie en eindterm burgerschap	6

1. Voor het bezoek

De Democratiefabriek is een originele tentoonstelling voor jongeren vanaf 14 jaar. Per twee of drie krijgen ze via interactieve panelen stof tot nadenken aangeboden en gaan ze de confrontatie aan met hun ideeën, twijfels en vooroordelen. De tentoonstelling doet hen in gesprek gaan over soms controversiële onderwerpen in verband met de diversiteit in onze maatschappij en de werking van onze democratie.

De Democratiefabriek is een interactieve tentoonstelling. De expositie vertrekt niet van een encyclopedisch, historisch of contemplatief model, maar is opgebouwd rond zogenaamde “machines” en activiteiten waarin bezoekers een reeks maatschappelijke problemen krijgen voorgeschoteld. De metafoor van de “fabriek” impliceert een actieve houding: het is aan de deelnemers om opdrachten af te werken en keuzes te maken, het is aan hen om de machines te bedienen en een standpunt in te nemen over vragen die betrekking hebben op de werking van onze democratie.

Het doel van het bezoek is om de dialoog aan te gaan, om deelnemers aan te moedigen hun meningen te uiten, maar deze ook te bespreken of zelfs in vraag te stellen. Zo ontdekken ze uiteindelijk het verband tussen de algemene vraagstukken die in de tentoonstelling worden aangekaart en hun dagelijks leven.

De Democratiefabriek is een project van het BELvue museum.

2. Tijdens het bezoek

1. **Neem je hele groep mee naar het inleidende paneel en lees het.** De tentoonstelling zet leerlingen aan om na te denken over de twee vragen die erin worden gesteld:
  - Wat is democratie?
  - Wat voor soort democratieactivist ben jij?

PS: Zorg ervoor dat alle leerlingen aan het einde van de tentoonstelling het laatste paneel lezen, waarin dezelfde vragen aan bod komen, voordat ze een kaart met een "inspirerend figuur" nemen (één kaart per leerling).

2. **Verdeel de groep in duo's** (plus een trio als er een oneven aantal deelnemers zijn).
3. **Startnummers:** geef elk duo een startnummer of vertel de verschillende groepen dat ze zich moeten verdelen in de tentoonstelling, dat de volgorde niet uitmaakt maar dat alle nummers moeten worden afgewerkt en dat je aan het einde als grote groep samenkomt voor het eindpaneel (Conclusie). Sommige activiteiten zijn verspreid over meerdere terminals en dit wordt duidelijk aangegeven.
4. **Begeleid** uw groep tijdens de tentoonstelling en licht eventueel enkele opdrachten toe indien leerlingen ernaar vragen.
5. **Reset de machines voor de volgende groep voordat je de tentoonstelling verlaat.**

3. Na het bezoek

In de klas

De educatieve dienst heeft meerdere vervolgactiviteiten uitgewerkt die de begeleider kan inplannen naargelang de thema's waarop afloop van het bezoek gefocust wordt. Alles draait rond drie grote thema's: identiteitsvorming, de vrijheid van meningsuiting en soorten discriminatie.

Voor elk thema is een handleiding uitgewerkt met een praktische fiche, het verloop van de activiteit, de vaardigheden die aan bod komen en het verband met andere activiteiten of workshops in het museum BELvue. Het leerlingendocument bevat alle informatie die de leerlingen nodig hebben om aan de slag te gaan. Het is dus alleen dit laatste document dat u moet kopiëren en uitdelen aan de leerlingen.

In het museum BELvue

In aanvulling op het bezoek aan de tentoonstelling, biedt het museum BELvue twee mogelijkheden aan:

- **Bezoek met animator + workshop (3 uur)**

De jongeren bezoeken de Fabriek onder begeleiding van een professionele animator. Tijdens een workshop gaan ze daarna dieper in op begrippen rondom vooroordelen, discriminatie, racisme en de vrijheid van meningsuiting. Er wordt voldoende tijd voorzien voor gesprekken tussen de leerlingen.

- **Workshop Discrimin'action + zelfstandig bezoek (1 dag)**

In de voormiddag worden de jongeren begeleid door een professionele animator. Ze krijgen een rollenspel voor de kiezen over discriminatie op basis van een willekeurig criterium. Opgelet: deze workshop maakt gebruik van pedagogische manipulatie en confronteert de jongeren met een discriminerende situatie. Sommige deelnemers kunnen deze methode als kwetsend ervaren.

Na de middag bezoeken de jongeren de Democratiefabriek zelfstandig (zonder animator van BELvue).

4. De thema's van de Democratiefabriek

De tentoonstelling is gebaseerd op 4 thema's

- **Wie ben ik?**
Tot welke groep behoor ik?
- **Ik en de anderen**
Feiten en meningen, oordelen en vooroordelen.
Culturele, religieuze en genderdiversiteit en de vooroordelen en discriminatie die daaruit kunnen voortvloeien.
- **Mijn vrijheden en die van anderen**
Mensenrechten en de vrijheden die ze beschermen: vrijheid van denken, vrijheid van meningsuiting, vrijheid van godsdienst, enz.
- **Wat is democratie**
Wat zijn onze visies op democratie: de voor- en nadelen, participatie, actiemiddelen, scheiding der machten, het recht en de plicht om te stemmen... De grenzen van de democratie en wat er zou gebeuren als de democratie niet meer zou bestaan!

5. De Democratiefabriek en de sleutelcompetentie en eindterm burgerschap

Sinds 2018 vormen 16 sleutelcompetenties de basis van de nieuwe eindtermen, die geformuleerd worden in functie van die sleutelcompetenties.

Een van de **sleutelcompetenties** is “Burgerschapscompetenties met inbegrip van competenties inzake samenleven¹”. “Er gaat aandacht naar identiteit, diversiteit, participatie, dialoog, politiek en democratische principes”.

Verschillende bouwstenen van deze sleutelcompetentie komen expliciet aan bod in de Democratiefabriek:

- De dynamiek en de gelaagdheid van (eigen) identiteiten duiden.
- Omgaan met diversiteit in het samenleven en het samenwerken.
- Geïnformeerd en beargumenteerd met elkaar in dialoog gaan.
- Democratische principes en democratische cultuur kaderen binnen de moderne rechtsstaat.

Elke bouwsteen van de sleutelcompetentie Burgerschap is verder uitgewerkt in de **eindterm** “Burgerschap”, in alle graden van het secundair onderwijs².

Ook hier zijn duidelijke linken met de Democratiefabriek. Enkele voorbeelden per graad:

Eerste graad:

7.1 De leerlingen lichten de gelaagdheid en de dynamiek van identiteiten en de mogelijke gevolgen ervan voor relaties met anderen toe.

7.4 De leerlingen lichten de mechanismen van vooroordelen, stereotypering, machtsmisbruik en groepsdruk toe.

7.7 De leerlingen onderbouwen een eigen mening over maatschappelijke gebeurtenissen, thema’s en trends met betrouwbare informatie en geldige argumenten.

7.16 De leerlingen komen op voor de eerbiediging van de rechten van de mens en het kind en voor sociale rechtvaardigheid, voor zover het relevant is voor hun eigen leefwereld.

Tweede graad:

7.1 De leerlingen lichten toe hoe persoonlijke identiteiten zich verhouden tot verschillende groepsidentiteiten.

7.4 De leerlingen hanteren aangereikte strategieën om met vooroordelen, stereotypering, machtsmisbruik en groepsdruk om te gaan.

7.8 De leerlingen hanteren aangereikte strategieën om op een geïnformeerde wijze in dialoog te gaan over maatschappelijke uitdagingen.

7.18 (voor ASO, KSO, TSO met finaliteit doorstroom) De leerlingen onderzoeken concrete situaties met betrekking tot mensenrechten.

---

¹ Zie <https://www.kwalificatiesencurriculum.be/sites/default/files/atoms/files/Sleutelcompetentie%20Burgerschap.pdf>

² Voor de eindtermen, zie: <https://onderwijsdoelen.be/>. Opgelet, deze nieuwe eindtermen zijn gradueel ingevoerd. Voor de eerste graad secundair vanaf 1 september 2019, voor de tweede graad secundair vanaf 1 september 2021 en voor de derde graad vanaf 1 september 2023.

7.18 (voor KSO, TSO met dubbele finaliteit en voor BSO met finaliteit arbeidsmarkt) De leerlingen beschrijven concrete situaties met betrekking tot mensenrechten.

Derde graad:

7.1 De leerlingen onderzoeken de interactie tussen verschillende lagen van identiteiten.

7.4 De leerlingen hanteren strategieën om met vooroordelen, stereotypering, machtsmisbruik en groepsdruk om te gaan.

7.7 De leerlingen zijn bereid om in dialoog hun mening te ontwikkelen en bij te sturen.

7.20 (voor ASO, KSO, TSO met finaliteit doorstroom) De leerlingen onderzoeken in concrete situaties het belang en de impact van mensenrechten.